

Mechorosty v blízkosti světél ve třech přístupných jeskyních na severní Moravě

Bryophyte flora at lamps in three public caves in north Moravia (Czech Republic)

Svatava Kubešová

Botanické oddělení, Moravské zemské muzeum, Hviezdoslavova 29a, 627 00 Brno, e-mail: skubesova@mzm.cz

Abstract: Bryophytes growing close to lamps in regular use were studied in show caves. Data were collected in 2003 in three caves open to the public: Javoříčko Caves, Na Pomezí Caves and Zbrašov Aragonite Caves. All of them are situated in north Moravia (Javoříčko C. near the Mohelnice town, Na Pomezí C. near the Jeseník town and Zbrašov Aragonite C. near the Hranice town). They are formed in Devonian limestone. The cave environment has an even temperature and high air humidity.

Previous investigations of the „lamp flora“ were carried out in 1958 by Šeda (1962) in Javoříčko C. and in 1989–90 in Na Pomezí C. and Zbrašov Aragonite C. by Culek (1991). During the previous investigations 29 bryophytes (only mosses) were recorded. In 2003 only 19 mosses were recorded (16 in Javoříčko C., 7 in Na Pomezí C. and 2 in Zbrašov Aragonite C.). 18 moss species were not confirmed and 8 mosses were newly recorded. Overall, 30 % of the bryophyte flora remains the same as in the past. *Cratoneuron filicium*, *Fissidens taxifolius* and *Rhynchostegium murale* were frequently observed both in past and in the present.

ÚVOD

Vybavení veřejnosti přístupných jeskyní osvětlením přináší zdroj častého a relativně intenzivního světelného záření. To umožňuje zejména v blízkosti svítidel tvorbu zelených porostů řas, sinic, mechorostů, méně často zde rostou cévnaté rostliny; tento fenomén bývá nazýván „lampenflora“.

Obsahem tohoto příspěvku je stav mechorostů v „lampenfloře“ ve třech vybraných jeskyních na severní Moravě v roce 2003.

METODIKA

Sběr dat proběhl v Javoříčských jeskyních, jeskyních Na Pomezí a Zbrašovských aragonitových jeskyních v roce 2003. Javoříčské jeskyně leží poblíž Mohelnice, jeskyně Na Pomezí u Jeseníku a Zbrašovské aragonitové jeskyně nedaleko Hranic. Jsou vytvořeny v devonských vápencích (případně krystalických vápencích). Jeskynní prostředí se vyznačuje vyrovnaným chodem teplot a vysokou vzdušnou vlhkostí.

Nomenklatura je sjednocena podle práce Kučera – Váňa (2003).

VÝSLEDKY A DISKUSE

Celkový počet dokladovaných mechorostů je 19 (jedná se pouze o mechy). 16 mechů rostlo v Javoříčských jeskyních, sedm druhů v jeskyních Na Pomezí a dva mechy ve Zbrašovských aragonitových jeskyních. Podrobný výčet nalezených taxonů je uveden v tab. 1.

V minulosti prováděl výzkum „lampenflory“ zaměřený na mechorosty v Javoříčských jeskyních Šeda v roce 1958 (Šeda 1962). V jeskyni Na Pomezí a Zbrašov-

ských aragonitových jeskyních byl podobný výzkum zpracován Culkem v letech 1989–90 (Culek 1991). Při těchto předešlých výzkumech bylo nalezeno 29 mechorostů (podobně jako v současnosti pouze mechy).

Nejčastěji byly v minulosti uváděny a také recentně dokladovány mechy *Cratoneuron filicium*, *Fissidens taxifolius* a *Rhynchostegium murale*. 18 mechů nalezených v minulosti nebylo potvrzeno a naopak osm mechů bylo nalezeno nově. Z celkového výčtu se 30 % mechů shoduje mezi současností a minulostí. Nejbohatší (jak v minulosti tak v současnosti) se ukázala bryoflora Javoříčských jeskyní. Na případu Javoříčských jeskyních (60. léta 20. století versus začátek 21. století) je navíc patrný zřetelný rozdíl v počtu míst, kde mechorosty rostly, a v počtu nalezených druhů. Tyto rozdíly přisuzují změnám v provozování jeskyní (režim a intenzita osvětlení, chemická likvidace zelených porostů). Podobný trend byl patrný při srovnání údajů ze 60.–70. let 20. století a dat z let 1999–2000 pro Punkevní jeskyně v Moravském krasu (Kubešová 2001).

PODĚKOVÁNÍ

Za umožnění vstupu a laskavý doprovod děkuji zaměstnancům správ jeskyní (Agentura ochrany přírody a krajiny ČR). Práce byla podpořena grantem RK 04P03 OMG023.

3. národní speleologický kongres
8. - 9. 10. 2004, Moravský kras, Sloup

Šeda (1962)			2003			Šeda (1962)			2003			
Culek (1991)						Culek (1991)						
Jav	Po m	Zbr	Jav	Po m	Zbr	Jav	Po m	Zbr	Jav	Po m	Zbr	
2	-	-	Amblystegium serpens	10	1	-	-	-	Didymodon ferrugineus	-	1	-
3	-	-	Amblystegium serpens var. juratzkanum (Schimp.) Rau & Herv.	-	-	-	-	1	Encalypta streptocarpa	2	-	-
-	-	-	Amblystegium varium	-	1	-	-	-	Eucladium verticillatum	-	-	8
1	-	-	Barbula convoluta	-	-	-	2	-	Eurhynchium angustirete	-	-	-
1	-	-	Barbula unguiculata	-	-	-	3	-	Eurhynchium hians	-	-	-
2	-	-	Brachythecium rutabulum	4, cf.	-	-	-	5	Eurhynchium schleicheri	-	-	-
1	-	-	Brachythecium salebrosum	-	-	-	-	-	Fissidens cf. bryoides	2	-	-
18	-	-	Brachythecium velutinum	6	-	-	-	-	Fissidens cf. gracilifolius	2	-	-
1	-	-	Brachythecium sp.	-	-	-	6	-	Fissidens pusillus	-	-	-
-	-	-	Bryoerythrophyllum recurvirostrum	1	-	-	-	11	2 Fissidens taxifolius	2	3	-
1	-	-	Bryum caespiticium	-	-	-	1	-	Funaria hygrometrica	-	-	-
6	-	-	Bryum capillare agg.	4	3	2	1	-	Leptobryum pyriforme	1	-	-
2	2	-	Bryum sp.	-	-	-	1	-	Pohlia wahlenbergii	-	-	-
1	-	-	Homalothecium sp.	-	-	-	1	-	Mnium sp.	-	-	-
-	-	-	Campylophyllum calcareum	1	-	-	-	2	Rhizomnium punctatum	-	-	-
2	-	-	Campylophyllum sommerfeltii	-	-	-	-	2	Rhynchostegium cf. megapolitanum (Blandow ex F. Weber & D. Mohr) Schimp.	-	-	-
3	-	-	Ceratodon purpureus	1	-	-	1	9	1 Rhynchostegium murale	1,cf.	1,cf.	-
-	-	-	Cirriphyllum cf. piliferum	1	-	-	1	-	Tortella tortuosa	-	-	-
-	8	1	Cratoneuron filicinum	4	3	-	1	-	Tortula muralis	2	-	-
1	-	-	Didymodon fallax	-	-	-	2	-	Tortula subulata	-	-	-

Tab. 1: Přehled zjištěných druhů mechorostů (Jav – Javoříčské j., Pom – j. Na Pomezí, Zbr – Zbrašovské aragonit. j.).
Tab. 1: The list of recorded bryophytes (Jav – Javoříčko Caves, Pom – Na Pomezí Caves, and Zbr – Zbrašov Aragonite Caves).

LITERATURA

- Culek, A. (1991): Mechorosty osvětlených částí veřejně přístupných jeskyní ČSFR. – MS, 65 s. Praha.
Kubešová, S. (2001): Bryophyte flora at lamps in public caves in the Moravian Karst (Czech Republic). – Acta. Mus. Morav., Sci. Biol., 86, 195-202. Brno.
Kučera, J. – Váňa, J. (2003): Check- and Red List of bryophytes of the Czech Republic (2003). – Preslia, 75, 193-222
Šeda, Z. (1962): Mechová vegetace Javoříčských jeskyní míru na Dražanské vysočině. – MS, 14 s. Brno.